

– שיעור –
ר"ב

**מדור
אמונה
ובטחון**

מתוך קונטרס 'הבינוני' המלא

הבינוני

ואחיה

חיים של אמונה ובטחון

שיעורי הרב **שמעון שפיצער** שליט"א | פרשת **ויגש** תשפ"ד

שמחה וחיות גם במצבים קשים

ולקחתם מפרי הארץ

וצריך להבין מה הקשר. שהרי לכאורה מדובר בניסיונות מסוג אחר לגמרי. יש ניסיונות שקשורים לקדושה. האדם צריך להילחם עם יצרו, הוא צריך לעשות ככל אשר יוכל כדי להישאר יהודי שמור בקדושתו, הוא צריך להתפלל על כך ללא הרף. ויש ניסיונות מסוג אחר, ניסיונות שפוקדים כל אדם במהלך החיים, וכדי לעמוד בהם איתן, זקוק האדם לאמונה שהקב"ה יודע מה הוא עושה ושהכל נעשה בחשבון. זוהי סוגיא אחרת לגמרי. אכן מפני כך אנו זקוקים לצדיקים שיאירו את עינינו ויאמרו לנו: אין זו סוגיא אחרת, וכשתלמד חומש רש"י תראה להדיא שישנו סדר מסויים, נסיון אחרי נסיון, ורק בסיום כל השלושה, הוא נעשה יוסף הצדיק/המשביר.

ללא דברי ה'פרי הארץ', היינו יכולים לבנות מזה יסוד, שכדי להיות צדיק צריך האדם להשתלם בשתי הסוגיות הגדולות של היהדות, בסוגיית הקדושה ובסוגיית האמונה, ורק לאחר שהשתלם בשניהן, או אז הוא נעשה צדיק/מלך. אך ה'פרי הארץ' מסביר לנו שאין מדובר בשתי סוגיות נפרדות, אלא בשתיים שהן אחת, ובהמשך נראה שלימוד הסוגיא נותן לנו מבט יסודי וחיזוק מעשי בסוגיות האמונה והבטחון.

כי כל בשמים ובארץ

ה'פרי הארץ' מתחיל את ביאורו: יש מדה ממדותיו של הקב"ה שנקראת מדת היסוד. הנה כל יום בתפילת שחרית אנו אומרים הפסוק בדברי הימים (דה"א כט, יא): **"לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים**

נתת ליראיך נס להתנוסס

בספר **פרי הארץ** (פרשת מקץ) יש יסודות גדולים בבטחון השייכים הן ליוסף הצדיק והן לימי החנוכה. הנה על פי פשוטות יוסף הגיע למדרגת **יוסף הצדיק** מחמת עמידתו בנסיון עם אשת פוטיפר, אך מה שמעורר פליאה הוא שלאחר מכן היו לו עוד שני ניסיונות. האחד, שנתנוהו בבית הסוהר. שהרי לכאורה כבר הגיע למדרגתו על-ידי שעמד בנסיון אשת פוטיפר, וכעת היה צריך לקבל אך ורק חיוך מהקב"ה: "יוספל! עמדת בנסיון גדול כזה בעת היותר בחור צעיר ובודד במצרים". אך לא כן היה, אלא השליכוהו לבור/בית הסוהר, ולא ליום או יומיים, אלא לעשר שנים. והנסיון השני היה שלאחר שהגיע זמן פקידתו, נשאר שנתיים נוספות בבית הסוהר, וזאת בעבור עוון בקשתו לשר המשקים שיזכרהו לפני פרעה. ורק לאחר כל הניסיונות האלה, נעשה מלך ומשביר לכל הארץ.

ולכאורה נראים הדברים ששני הניסיונות האלה, - בדומה לניסיונותיהם של יעקב אבינו ושל דוד המלך, היו ניסיונות נוספים, לאחר שכבר הגיע למדרגתו על-ידי הניסיון הראשון של אשת פוטיפר. אך ה'פרי הארץ' מלמדנו ששני הניסיונות האחרונים סייעו בהבאתו למדרגת יוסף הצדיק, ובלעדיהם לא היה מגיע למדרגה זו. נסיון אשת פוטיפר היה רק ההתחלה, ולאחר שהתורה מספרת עליו, היא ממשיכה לספר מה עוד הביאו למדרגתו העליונה, ומתארת את סיפור נתינתו לבית הסוהר ואת דבר בקשתו משר המשקים שיזכרהו לפני פרעה אשר לפי מדרגתו נחשב לו כעוון, ורק כאשר יצא מבית הסוהר בסוף עשר שנים, נתמנה למלך ולמשביר, משפיע על כל העולם. 'יוסף הוא המשביר' לא היה יכול לקרות בלי המשך הסיפור.

הבהרה: היות שקריאת מאמר זה דורש יישוב הדעת ורוחב לב, אי לכך אין כמעט שום תועלת לקראו למקוטעין במהלך התפילה וכדו', וד"ל.

גליון זה נתרם ע"י ידידינו הנכבד

החפץ בעילום שמו

לזכותו ולהצלחתו

יזכה לכל הברכות האמורות בתורה, לשפע ברכה והצלחה, ולרוב נחת מכל יוצ"ח
ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את הנלמד בשיעורים מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת

פירושו של דבר שהעולם הזה מצליח למשוך אותו אליו, ואם הוא יכול לעמוד כגיבור ולגרום לעוה"ז להתפעל ממנו, הרי הוא ממשיך אלוקות לעוה"ז. הוא הופך את העוה"ז לעולם יותר קדוש. האדם רואה פרי שנחמד למראה וטוב למאכל, ובמקום להימשך אחריו, הוא אומר: "הקב"ה רוצה שנאכל את הפרי כדי שנוכל לעבדו וכדי להעלות את הפרי. אנסה עכשיו לכמה רגעים לא להתפעל מהפרי, אלא לחשוב על דברים עליונים", הנה בזה הוא מהפך את הארץ לשמים. הוא עומד כאן בעוה"ז ומהפך דברים מגושמים להכיר באלוקות שבהם בזמן שהללו מנסים למשוך אותו אליהם.

זוהי התנהגות במדת היסוד, והתוצאה היא, שהיא מוריד קדושה לעולם, ובוודאי שהאדם עצמו נעשה מקודש, כי הקדושה באה לעולם דרכו, וכיון שכן, הוא עצמו מתקדש. ומי שעושה כן בתמידות, מקבל את התואר צדיק. כשיש מי שאוהב לתת ולהטיב לאחרים, ועושה זאת בכל לבו ובגישה הנכונה, דהיינו כדי להתדבק במידותיו של הקב"ה וכדי להביא את מדת חסדו של הקב"ה לעולם, הוא נקרא בשם 'בעל חסד', ולא מפני שהוא מתנהג במדה זו, אלא מפני שהוא מביא חסדו של הקב"ה לעולם. אף מי שמתנהג במדת היסוד, היינו שבמקום להתפעל מהדברים המגושמים, הוא עומד כגיבור ומכניס בהם קדושה, דין הוא שייקרא 'בעל יסוד', ואיך קוראים לבעל יסוד? - **צדיק יסוד עולם**. לא קוראים לו 'צדיק' סתם כפי שקוראים היום לכל דכפין, אלא מפני שזהו כינויו של המתנהג במדה זו לפי הקבלה.

והנה הצדיק עושה זאת בהרבה מאוד אופנים. כגון, כשהוא עוסק באכילה או בשאר דברים מגושמים, הוא נשאר בקדושתו, אף כשעומד בפניו דבר שיש לו כח משיכה עצום, הוא נשאר לעמוד על מקומו כגיבור. הוא עוסק במה שצריך לעסוק וראשו מגיע השמימה. וכן הוא עושה זאת עם היהודים השוחרים לפתחו. כשמגיע אליו יהודי שלא נראה כמי שעושה נחת רוח גדול לשמים, ובמקום שהצדיק יראה אותו כפי שהוא נראה מבחוץ, אשר אז הוא עלול להימשך אחריו, הוא מתבונן בפנימיותו, בדומה לשאר הדברים שהוא מאחד בהם שמים וארץ. שהרי הלבוש הוא ארצי, אבל בפנים יש אלוקות. אם בנמלה יש אלוקות, גם ביהודי זה יש אלוקות. ובכן, כשהוא מדבר אתו, במקום להתפעל ממנו, הוא מדבר לפנימיותו/לנשמתו. כך הוא חושב עליו, ומתוך גישה זו הוא מתפלל עליו, וכל דיבורו עמו אינו אלא כדי להחדיר בו אלוקות. וכיון שהוא עושה כן, הוא מהפך את היהודי ומקדשו.

מחליפים את הגירסאות

אומר הפרי הארץ: בא ואלמדך אופן שלישי לקיים מדת היסוד, והוא: להיות בעל אמונה ובטחון אמיתי, כפי שיתבאר. כשהאדם נמצא בצרה, בצער, ביסורים. הדבר הקל ביותר לאדם הוא להתפעל מהמצב, כי זהו הסיפור שהלבוש מספר: "אתה יודע איזה יסורים יש לי?! אנשים מטרידים אותי, הנושים רודפים אחרי..." אך הוא נעצר

ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש", ומבואר שהמדה השישית, מדת היסוד נקראת "כי כל בשמים ובארץ", ותרגומו "דאחיד בשמיא וארעא". דאחיד פירושו מלשון מאחד. הקב"ה מאחד את השמים עם הארץ. שמים כוללים כל הדברים הרוחניים והארץ כוללת את כל הדברים הגשמיים שאנו רואים בעינינו. וכפי שיש לו להקב"ה מדה שנקראת חסד ואנו יכולים לקבל מזה קצת השגה כשרואים את חסדי הקב"ה. הקב"ה רצה שתהיה לנו השגה במדה זו, כי עבודה היא לנו להתדבק במדותיו, ולהתנהג ג"כ במדת החסד, וכשהאדם מתנהג במדת החסד, הוא נעשה מרכבה לשכינה ויש למידת חסדו של הקב"ה היכן לשרות וכך באים חסדים לעולם. כך גם בענין שאר המדות. ולענייננו, כך הוא גם בענין מדת היסוד.

להקב"ה יש מדה שדברים שנראים כדברים נמוכים ומגושמים, אינם נפרדים מן השמים, ואף שלבושם מאוד נמוך וארצי, יש לו להקב"ה מדה שהוא מחיה את הלבוש בחיות רוחנית, והאדם צריך להתבונן בזה שאין שום דבר שנמוך כל-כך עד שנפרד מאלוקות. זהו יסוד גדול הוא המופיע בכל ספרי החסידות, אך צריך להבין שזהו בעצם מדת היסוד, שהקב"ה מאחד בכל עת שמים וארץ, היינו שמחיה את הדברים הנמוכים ביותר בחיות רוחנית.

לך אל נמלה

נביא לך משל רחוק כדי שנוכל להשיג את הדבר ולא יהיה כמופשט בעינינו. למה הדבר דומה? לנמלה קטנה רוחשת על הארץ, אתה רואה שהיא שפלה מאוד וחיותה מועטת, אך עם כל זה ברור ללא שום ספק שהקב"ה מחיה אותה בחסדו ויש בה אלוקות ממש, כלומר, חיות שבא מהקב"ה בעצמו ומחיה אותה. הנה זהו התגלמות של מדת היסוד שהקב"ה אינו נותן לדברים הארציים להיות פרודים מהדברים העליונים.

וכפי שבחסד, כיון שהקב"ה מתנהג במדה זו, אף האדם מחויב להתנהג בה, ואז הוא זוכה להיות מרכבה למדת חסדו של הקב"ה, כך הוא אם האדם מצליח להחזיק ראש בשעה שהוא עוסק בדברים ארציים או בשעה שהוא מתבונן בדברים ארציים, שמוחו יהיה קשור לשמים... הוא עוסק עם ידיו במלאכת פרנסתו, ותוך כדי כך הוא חושב: "הקב"ה מכניס עכשיו חיות בידיים שלי, והדבר שאני עוסק בו עכשיו, הוא קדוש, ואף שהלבוש נמוך, אני יודע ומאמין שבפנימיותו נמצא הקב"ה בעצמו, והוא זה שנותן חיות באצבעותיי והוא זה שנותן לי את העצה מה לעשות בהן", אם הוא באמת מצליח לעשות כן, הרי הוא מתדבק במידתו של הקב"ה. כפי שהקב"ה מכניס את אלוקותו לדברים ארציים, אף הוא עושה כן.

צדיק יסוד עולם

עבודה נפלאה היא, כי בדרך כלל כשהאדם יורד לעוה"ז, הוא נתפעל ממנו. העוה"ז משפיע עליו ומעורר בו הרגשים.

א. תרגום זה אינו בתרגום שבידינו, אולם מופיע בכמה מקומות בזה"ק בשם התרגום.

נכשלתי, וכאן הזדמנה לי צרה רוחנית וגשמית, ועשיתי כבר כל-כך הרבה קבלות ואין הקב"ה עוזר לי..." זוהי הדרך כפי שהארץ מספרת את הסיפור. והדרך לקיים מדת היסוד היא כזו: תמתין בסבלנות עד שהארץ תסיים לצעוק. כשתראה שהיא סיימה, אז תקיים מדת היסוד. מדת היסוד פירושה: להבין מי מנהל את העולם? הן הדבר כל-כך פשוט לו לאדם, כי הוא עצמו ראה פעמים אין מספר שאין לו שום שליטה בעולם. הקב"ה הוא זה שמנהל את העולם. ובאותה מדה פשוט וברור אצלו שהוא מנהלו אך לטובה, כפי שהוא יודע מכל הפסוקים וכפי שהוא רואה מתוך המציאות שלו ושל אחרים בעבר ובהווה. אך טיפשי הוא לחשוב אחרת. ומה שהאדם נוטה לחשוב אחרת, אינו אלא מפני שכעת הוא שרוי בחושך. אם תשנה את היסודות רק משום שבמקרה אתה שרוי כעת בחושך, הרי זה דומה לילד שעוצם את עיניו ומדמיין שהוא נמצא בארמון. לו היית יכול לפתוח את עיניך, היית רואה שהקב"ה מנהל את הכל לטובה. אכן הקב"ה רוצה שתזכור בעיניים עצומות את היסודות הפשוטים ולא תתפעל מגירסת הסיפור של הארץ. כי הקב"ה עשה את זה לטובתי. ואף זה שהוא למעלה מהשגתי הוא הדבר הטוב ביותר בשבילי. איני צריך להבין מדוע, וטוב שאיני מבין, כי ברגע שזה נכנס למוחי, זה מצטמצם. איני חפץ בטוב כזה שהוא כל-כך מצומצם.

צוחקים מהגירסא הראשונה

עלינו להתרגל בכך שזה מה שנקרא מדת היסוד. ונבהיר עוד. בהתחלה אתה באמת מתפעל מגירסת הארץ, אבל אח"כ, אחרי שענית לו כדבעי, אין לך יותר שום שאלה. הנה כשמועמד לנשיאות נערך לעימות מול המועמד השני, יש בדרך כלל ויכוח בין היועצים אם עדיף להיות הדובר הראשון או השני. מצד אחד, הדובר הראשון יכול לקבוע את ההשקפה הראשונה, ומצד שני, הדובר השני יש לו את ההזדמנות להפריך כל מה שדיבר הראשון. אכן מאחר שהאדם עומד עם שתי רגליו על הארץ, היא זאת שמספרת ראשונה את הסיפור. כך הוא תמיד. היא בבחינת הדייט קופץ בראש. תמיד תישמע תחילה הגירסא המתלוננת: "המצב לא טוב, המצב נורא ואיום, אמרתי לו, הזהרתיו מראש..." זוהי תמיד הגירסא הראשונה של הסיפור, ומשמעותה, צער, מצוקה, צמצום ודינים.

אך הדובר השני, יש לו יכולת לצחוק מגירסא זו ולעשות ממנה ליצנותא דעבודה זרה. הוא יכול לקחת את כל דברי הארץ ולהוכיח כמה זה שקרי. הרי אתה מדבר שטותים והבלים. אתמול הרי זכרת את האמת, מה קרה לך עכשיו? בגלל שקצת חשוך לך, אתה מדבר עכשיו דברי הבל?! יש לו כח להאיר את הארץ, ולא מפני שהוא מבין מדוע הקב"ה עשה מה שעשה, אלא מפני שברור לו שהגם שאינו מבין, כל מה שהקב"ה עושה עכשיו, הוא אך ורק לטובה. וזה כל-כך ברור אצלו, עד שהוא יכול להרגיש את הטוב ולמששו בידיו.

ואומר: לא, לא, לא. לא אינני הולך להתפעל מן העוה"ז, כי אם אתפעל ממנו, לא אחד שמים וארץ, אלא אומר כך: הקב"ה מנהל את העולם והוא עושה רק טוב, כי אין דבר רע יורד מלמעלה (וכפי שכתב כאן בפרי הארץ, שחוץ מהאמונה בהשגחה פרטית על כל פרט ופרט, צריך האדם להאמין גם שהכל נעשה לטוב). ולמרות שאין לי שום הסבר למה שעובר עלי... מדוע מגיע לי כאלה מכות... (פעמים ששומעים את האדם מדבר ממצוקתו ושואל: כזה פושע הייתי בגלגול הקודם שעכשיו מגיע לי כאלה מכות?!), כך הארץ מספרת לי. היא זו שאומרת לי שאי אפשר להבין, אבל אני אחד שמים וארץ ואתבונן לראות שיש כאן אלוקות, וכיון שכן, אין טוב יותר מזה. ואף שאין לי את הכלים להכיל איך יתכן שזה טוב, שהרי נשארו כאן יתומים צעירים ומצפה להם היזקות קשים ברוחניות, אין בזה שום ריעותא, כי הבנת הדבר באה מן הארץ. אך כל זה כשמסתכלים על התמונה כפי שהיא נראית בעוה"ז, אבל איני הולך להתפעל ממנה. אני הולך לשיר להקב"ה ולהודות לו, כי אני רוצה להבין שהדבר המתרחש כאן הוא ממנו יתברך ואך לטובה הוא. אינני הולך להימשך אחר המצב ולשכב במיטה במרה שחורה. לא, לא, לא. התנהגות זו היא היפך מדת היסוד. היא מידתו של מי שנמשך תמיד אחר המצבים הגשמיים ושוקע בעוה"ז. במלאכתו הוא שוקע במחשבת כוחי ועוצם ידי, באכילתו הוא שוקע בתאוות האכילה, בכל דבר הוא שוקע למטה. לעומת כן, מדת היסוד פירושה שהאדם אומר כך: העוה"ז סיפר את הסיפור בגירסא זו, ועכשיו אני הולך לספר אותו בגירסת שמים, אשר זוהי הגירסא האמיתית. **דאחיד בשמיא וארעא** פירושו שמדובר באותו סיפור, ועלי להאמין בגירסת שמים ולהוציא אותה מפי, הגם שאיני יכול להסבירה, כי זוהי האמת, כי אני מקושר לריבונו של עולם, לחכמה העליונה, לטוב הגנוז, לדבר פנימי שהוא למעלה מהשגתי, ואם כן, אין זה אומר שהוא פחות אמיתי, אלא להיפך, שהוא יותר אמיתי.

מפריכים את הגירסא הראשונה

הדבר דומה לוויכוח בין שני אנשים, אך לא סתם מתווכחים, אלא שניהם בוערים אש להבה. ראובן מדבר ושמעון קוטע אותו ללא הרף: לא נכון, אתה משקר. וראובן אומר לו: אתה רוצה לתת לי לסיים את דבריי או לא?! שמעון ממשיך להתרתח, אך כשרואה שכך אי אפשר לנהל את הוויכוח, הוא אומר לראובן: אתה יודע מה? אמור מה שיש לך לומר. ראובן מתחיל לדבר ומספר סיפור שלם, ערוך היטב, מתובל בהסברים ורעיונות, כששמעון מתאפק בכל כוחו שלא להגיב. כשהסיפור מגיע אל סיומו, או אז שמעון פותח את פיו ואומר לו: סיימת? אתה בטוח? אמרת כל מה שיש לך לומר? עכשיו אני אומר לך מה שיש לי לומר. כוונתו היא כזו: כבר סיימת, כן? אתה לא הולך לקטוע אותי, נכון? עכשיו אחזיר לך מנה אחת אפיים. אפרק את כל מה שאמרת אחד לאחד ואוכיח לך שאין בהם כל שחר.

העוה"ז מספר סיפור: "כאן יש לי עם בני פרשה כזו, וכאן

הדרך אל פסגת ההר

אומר ה'פרי הארץ': יוסף הצדיק נקרא בתואר זה, מפני שהיה מרכבה למידה זו, מדת היסוד. ובכן, זה שעמד בנסיון אשת פוטיפר ולא נפל ברשתה ולא נתפעל ממנה, ואדרבה, הביא קדושה לתוך מצרים ערות הארץ, זהו השלב הראשון, אבל הדבר לא נחשב לו כשלימות במדת היסוד כי עדיין לא המשיך את אורו של הקב"ה למצבים של חושך שאין להם שום הבנה. בנסיון של אשת פוטיפר, זה עדיין היה בתוך ההשגה. הן תראה שכאשר יוסף דיבר אתה, הוא הסביר לה שאפילו מצד הסברא אין בזה הגיון, וכה אמר: "הן אדני לא ידע אתי מה בבית וכל אשר יש לו נתן בידי, איננו גדול בבית הזה ממני ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו, ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת?", ורק אח"כ אמר לה: "וחטאתי לאלוקים".

הוא אומר: גם לאחר שהקב"ה סייע לו לאדם ולא נכשל בעבירה, עדיין לא המשיך את האור של הקב"ה למקום שאי אפשר להבינו ואין לו שום השגה. לכן צריך היה להשליכו לבית הסוהר, יחד עם אנשים פראיים. זאת ועוד, שהדבר הגיע לו דווקא לאחר שעמד בנסיונו בגבורה עילאית ונמנע מן החטא, כדי שלא תהיה לו שום דרך להסביר על מה ולמה נעשה לו כן, ואז כשנשא איתן באמונתו ולא התפעל מזה שהושלך לשוחה עמוקה בלי שום סיבה נראית לעין, אלא אמר לעצמו: "הקב"ה יודע מה הוא עושה, וזהו הדבר הטוב ביותר בשבילי, ואיני צריך להבין למה, אפצח בריקוד לכבוד המקום ולכבוד החסד שהוא עושה עמדי", ונעשה איש מצליח כי הקב"ה היה אתו לגודל אמונתו ודביקותו בו, הנה בזה השתלם לגמרי במדת היסוד.

אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו

ה'פרי הארץ' מוסיף בסוף דבריו שזהו גם ההסבר לתוספת שתי השנים שהיה בבית הסוהר, כי הנה במדרש רבה איתא (פס, א): "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו, (תהלים מ, ה) זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, על-ידי שאמר לשר המשקים זכרתני והזכרתני, ניתוסף לו שתי שנים". ולכאורה יש בדברי המדרש סתירה מרישא לסיפא ומסיפא לרישא, כי אם בעל בטחון הוא ולא פנה אל רהבים, מדוע תלה את יהבו בשר המשקים? אך התשובה פשוטה, שהאדם הפשוט שעדיין לא הגיע למדרגה גבוהה של בטחון, בוודאי צריך לעשות השתדלות בדרך העולם, ואין שום חסרון בכך שהוא פונה לבשר ודם ומבקש ממנו שיזכירנו בפני מי שהמפתח בידו בדרך הטבע. לא כן האדם שהגיע אל השלמות במדת הבטחון, כי הוא אין לו לעשות אף לא השתדלות כזאת, והסיבה פשוטה, כי ברגע שהאדם עושה השתדלות, במדה מסוימת הוא תולה את יהבו בהשתדלותו, והוא לגודל בטחונו צריך להיושע מהקב"ה בעצמו בלי שום מהלך.

ובכן, יוסף הצדיק, מאחר שהיה שלם במדת הבטחון עד שנאמר עליו אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, אסור היה לו לבקש משר המשקים שיזכירנו לפני פרעה, וכיון שביקש - נענש ונשאר עוד שתי שנים בבית הסוהר. ונמצא מעתה שהעונש הוא זה שמעיד על גודל

בטחונו. מזה שהענישוהו על בקשתו משר המשקים, אתה רואה שהגיע לשיא מדרגת הבטחון, אחרת לא היה נענש על זה כלל.

אין המושפע משפיע

נקודת הדבר היא שהקב"ה רצה שיוסף הצדיק יזכה לנס/לאור למעלה מהשגה, וכיון שפנה לעזרת בשר ודם, לא היה יכול לזכות לאור זה, ולכן הוצרך להשכיח זאת לגמרי משר המשקים, ועכשיו יכול היה שוב לזכות באור זה. להלן יבואר יותר טעמא דמילתא, אך כעת עתה נסתפק בזה, ונסכם דברי ה'פרי הארץ' בענין יוסף הצדיק. כדי לזכות לבחינת צדיק, הוצרך יוסף להתנסות תחילה בנסיון אשת פוטיפר, ודווקא לאחר שעמד בו בגבורה, הוצרך להגיע לבית הסוהר ולא להתפעל שם כלל מהמצב, ועוד הוצרך לשלב האחרון שבו ניתק לגמרי את שייכותו לעולם הטבע, ורק עכשיו נעשה ליוסף הוא המשביר המביא שפע של קדושה לכל העולם כולו.

זהו הכלל, אינך יכול להביא קדושה לעולם אם אתה בעצמך מושפע ממנו ונמשך אחר שיחתו. אתה מוכרח להתעלות מעליו. אתה נמצא בעולם, אבל אינך נהנה ממנו (בדומה לרבינו הקדוש). אתה מתהלך בעולם ומשפיע על אחרים. אם אתה לוקח מן העולם ומושפע ממנו, הלא אתה חלק ממנו ואם כן אינך יכול להיות צדיק יסוד עולם שמביא את כל השפע לעולם.

עד כאן ההקדמה, לעיקר יסודו של ה'פרי הארץ'. ה'פרי הארץ' מביא מרבינו בחיי בהקדמתו לפרשת מקץ שפורש שמונה דרגות של בטחון, אך לא שמונה דרגות בבעלי בטחון כרשימתו של ה'חובת הלבבות', אלא שמונה שלבים שהאדם עובר בחייו עד שמתפתח אצלו הבטחון בה'. הדרגות הראשונות הן טעויות שהאדם עושה, אך רבינו בחיי מראה שכאשר האדם הולך בדרך הישרה, החיים מראים לו עד כמה טעויותיו חמורות, עד שהוא מגיע לאן שהוא צריך להגיע.

שמונה מי יודע?

ואלה דברי רבינו בחיי: וידוע כי בטחונו של אדם מתחלק על שמונה חלקים. האחד הוא בתחילת תולדתו, בוטח על שְׂדֵי אמו מפני שהחלב מזונו וחיותו, וכענין שכתוב (תהלים כב, ה): "מבטיחי על שְׂדֵי אמי" (מצדו אין כלום, לא השי"ת, לא אנשים ולא יועצים ולא שום דבר, והוא בוטח לגמרי על שְׂדֵי אמו שמהם מזונו וחיותו). והשני, הוא שבוטח אחר כך על אמו להאכילו מה שיערב לו ולהטעימו המתוק לחכו, וכענין שאמר דוד ע"ה: (שם קלא, ב) "אם לא שויתי ודוממתי נפשי כְּגִמּוּל עֲלֵי אמו". יאמר דוד ע"ה שהיה משהו ומדמה נפשו בבטחון ה' יתברך כגמול הבוטח על אמו.

השלישי הוא שבוטח על אביו, כי אחר שיגדל ותפקחנה עיני שכלו מעט, יראה כי הוא ואמו תלויים על אביו, ואביו הוא עיקר, ואז יתלה בטחונו באביו. הרביעי, הוא שיבטח על כוחו כאשר יגדל יותר וילמד אי זו מלאכה שתהיה

באשר יוכל להתפרנס, אז יסיר בטחוננו מאביו וישים בטחוננו בכוחו ותחבולותיו (אכן כן, זהו הגיל שבו ההורים מתמודדים עם ילדיהם, כשהשינוי הזה קורה).

החמישי, הוא שיבטח בהקב"ה כאשר יגדל יותר ויתחזק שכלו, ומתוך שיראה שאין כוחו ותחבולותיו כלום ויראה חסרון הבריות, ופחיתותם וצרכם הגדול לחסדיו יתעלה, אז יסיר בטחוננו אשר היה לו בכוחו וישים בטחוננו בהקב"ה בענינים שאין בידו כח ותחבולה להפיק אותם, כענין צורך גשמים בזמן הזריעה, או אם ילך בים והים הולך וסוער, או במדבר חיות ולסטים, או בשוב והדבר היה בארץ, וכל הענינים האלו וכיוצא בהן שאין לו כח ותחבולה להמלט, ישים בטחוננו בהקב"ה (אבל בדברים שנדמה לו שהוא יכול להסתדר לבד, אינו חושב להטריח את הקב"ה ואינו מתקשר אליו לבקש ממנו את עזרתו), ומדרגה זו במדת הבטחון היא טובה, אבל אין לה שלמות מפני שהוא כענין שאמר הנביא ע"ה (ירמיה ב, כז): **"ובעת רעתם יאמרו קומה והושיענו"**.

הששי, הוא שיבטח בהקב"ה אפילו בדברים שיש לו בהן כח וקצת תחבולה, כגון מי שאפשר לו להתפרנס בסיבת מלאכה כבדה שהיא מיגעת הברש, ומחזיר בטחוננו להקב"ה שיפרנסהו בענין שיהיה נקל יותר (וכבר דיברנו בעבר שאין הכוונה שהאדם צריך לבקש הקלה במלאכתו כדי שיוכל להתעצל, אלא הכוונה שאם האדם רואה שקושי מלאכתו גוזל ממנו את רוחניותו ואת הצטרפותו הבסיסית, כדאי הוא לו שיבטח בה' שיפרנסנו יותר בנקל באופן שלא ייבטל מן התורה והתפילה). **השביעי,** הוא שיבטח בהקב"ה בכל הסיבות כולם, בין שתהיה הסיבה קשה או קלה (היינו שגם כשפוקדים אותם יסורים, הוא בוטח בה' ומקבל אותם באהבה).

וינעם לי כל אשר תעשה עמדי

השמיני (שאליו צריך האדם להגיע), הוא שיבטח בהקב"ה בכל לבו ולא יתלה מחשבתו לסיבה מן הסיבות, רק שירצה במה שהוא רצון הקב"ה, כלומר במה שהוא בריא או חולה, עשיר או עני, חפשי או אסור בבית האסורים. וכיון שרצון הקב"ה שיהיה לו אחד מן המאורעות והיסורין ההם והוא חפץ לדכאו בהם, יש לו לחפוץ בזה ואין לו לבקש סיבה (להינצל מזה), כי אם הוא משתדל ומבקש סיבה שיינצל מן המאורע ההוא שהוא בו, משים חלק אחד מלבו בבטחון אותה סיבה ואיננו בוטח בהקב"ה בטחון שלם בכל לבו (והרי הוא דומה למי שבשנה החדשה רוצה לעזוב את עבודתו הקבועה ולמצוא עבודה אחרת, אך הוא יודע שאפשר שלא ימצא עבודה אחרת ויצטרך להישאר בעבודתו זו, ולכן הוא ממשיך לעבוד כסדרו ולהשתתף בקורסים שהמעביד מעמיד לעובדים לקראת השנה הבאה, ומצד שני, במשך שעה אחת בלילה, כשאף אחד אינו רואה, הוא מתקשר לכל מיודעיו אולי יצליח למצוא עבודה אחרת. אף זה שמשתדל ומבקש סיבה להיחלץ ממצבו, מצד אחד הוא מאמין בה' ומודה לו, ומצד שני, בשעות הערב הוא מבקש לראות אולי יוכל לעשות משהו כדי לשנות את המצב), ומי שהוא שלם במדת הבטחון יש עליו לבטוח בהקב"ה בכל לבו שהוא יתעלה בעל הסיבות כולן יזמין אליו הסיבות כפי מה שיצטרך (כלומר, אם הקב"ה ירצה לשנות את המצב, הוא כבר ישלח הסיבה שישנה אותו. נכון לעכשיו המצב

ג. נמסר ביום ג' לסדר אח"ק תשפ"ג.

נפלא עד מאוד. אני בוטח בה' ומודה לו בכל לבי). עכ"ל רבינו בחיי.

אכן בתפילתו של הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א האדם מבקש: **"וינעם לי כל אשר תעשה עמדי"**, כי זהו השיא שהאדם צריך להגיע אליו כדברי רבינו בחיי. הוא צריך להגיע למדרגה שיאמר: "אני מבטל את רצוני מפני רצון ה', אני רוצה מה שהקב"ה רוצה אף על פי שאיני מבין מדוע רצון ה' טוב בשבילי, ואדרבה, אילו הייתי יודע מדוע הוא טוב בשבילי, לא הייתי צריך לבטל את רצוני. מתי אני צריך לבטל את רצוני? רק כשאין לו שום מושג איזה טובה יכולה לצמוח מהמאורע הזה. איני יודע כלום, איני יודע אפילו אם זה בא לי בשביל כפרת עוונות, ואני נהנה מזה שאיני יודע, כי עכשיו אני יכול לבטל את רצוני מתוך אמונה תמימה שמה' יצא הדבר ושבועדי זה לטובה".

ביטול הרצון החיצוני

אמנם כן, כבר ביארנו בשיעור קפ"ט³ שהאדם יכול להגיע למדרגה זו רק מפני שברצונו הפנימי הוא רוצה ברצון ה'. בלי זה, לא היה הדבר שייך אצלו. רק מפני שיש לו נשמה הרוצה ברצון ה', הוא יכול להגיע למדרגה זו על-ידי שהוא מגלה את נשמתו ואת רצונו הפנימי. על-ידי מחשבות של אמונה ועל-ידי האמנתי כי אדבר ועל-ידי עבודת ההודאה ועל-ידי עבודת התפילה, הוא מגלה את רצונו הפנימי כשמטרתו להגיע למדרגה זו שהוא מבטל לגמרי את רצונו לרצון ה' מבלי להבין כלל מדוע הרצון הזה טוב בשבילו.

כשהאדם שואל את עצמו: "מה יהיה? המצב ביש וצרה רודפת צרה", והוא חושב: "עוד מעט אראה שזה היה הדבר הטוב ביותר בשבילי". לא, לא, לא. אל תפנה לשם. אולי באמת צריך לפעמים לרדת קצת כדי להתחזק, אבל לאן אתה באמת מבקש להגיע? אתה מבקש להגיע למדרגה שתאמין ותבטח בה' בלי שיהיה לך שום מושג איך וכיצד הדבר נעשה לטובתך. וכיון שאתה עושה כן, מסביר הפרי הארץ, אתה מקשר את המדרגה הגבוהה ביותר הקיימת בעולם עם המדרגה הנמוכה ביותר הקיימת בו. זהו מדת היסוד. אתה לוקח אמונה שאינה נתפסת במוחך כי היא למעלה מכל השגה, ואתה מאציל אותה עד למקום החושך.

קושר זנר רוחני בדבר חשוך

מה נפלא הוא שדברי הפרי הארץ⁴ כאן עולים בקנה אחד עם דבריו בפרשת נשא, שם הוא מבאר שהיות שהרצון שהוא מדת כתר, גבוה מן החכמה, לכן אם האדם מגיע ולו לרגעים אחדים למדרגה זו שבה הוא באמת חפץ במצבו, הוא מחבר מדת כתר עם מדת מלכות. הוי אומר: הוא נמצא במצב של חושך... איך אני יודע שהוא חושך? כי הוא נראה כחושך, נשמע כחושך ומריח כחושך... ועל-ידי הודאה ותפילה ותשובה הצליח להגיע לכמה רגעים להרגשה שהוא חפץ בזה. אין לי שום השגה מה יש לי מהמצב הזה, אבל אני חפץ בו כי הקב"ה חפץ בו. הנה הוא מקשר ברגעים אלה את הגבוה ביותר עם הנמוך ביותר. זה מה שנקרא דאחיד

בשמיא וארעא וזה מה שמביא קדושה בעולם כפי ששום דבר אחר אינו יכול להביאה. זה מביא קדושה, זה מביא אלוקות ומקרב את ביאת המשיח.

ה'פרי הארץ' כותב בלשונו: "ואף כי אין שום שכל מחייב ומסיק שום טובה מסיבה זו", כלומר, אע"פ שאין האדם יכול להבין בשום אופן איזה דבר טוב יכול לצמוח מהמצב שהוא נקלע בו, והדבר מצוי בעיקר בצרות רוחניות שאז אין האדם מסוגל להבין מה טוב יכול להיות בזה, "הלא זה מחמת העדר השגת חכמתו יתברך, כי החכמה מאין תמצא, שאינו מושג לשום גוף ואינו גוף ונעלם מעין כל חי".

הוא מסביר שכאשר אתה עושה כן, הרי זה כאילו אתה לוקח מקור של שפע וקושרו בחבל אל החושך. כי כל אדם הוא עולם מלא. יש בך מצד אחד את הדברים הנמוכים ביותר, ומצד שני את הדברים הגבוהים ביותר. יש בך נפש רוח נשמה חיה יחידה, ויחד עם זאת, ה' ירחם לאן אתה יכול להתדרדר ברגע אחד של חוסר סייעתא דשמיא. הכל נמצא בתוכך. ובכן, היות שיש לך השגה נפלאה בחושך, בכל מיני החושך, קום והתחבר בחלק היחידה שלך, ובכך תקשור בתוכך את החלק הנמוך ביותר עם החלק הגבוה ביותר, ועל-ידי כן תמשיך שפע לתוך החושך. זהו ויוסף הוא המשביר. יוסף לא היה יכול להיות המשביר אם לא היתה לו השגה כה עמוקה בריבונות של עולם מתוך החושך.

עיניו למטה ולבו למעלה

מוסיף ה'פרי הארץ' ואומר שזהו יסוד התפילה, כי הנה חז"ל אמרו (יבמות קה, ב): **"המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה"**, והיינו שיאחז בשניהם בבת אחת. את עיניו הוא נותן למטה, שם הוא מסתכל על ההסבר הארצי למתרחש. אכן כן, הוא מבין היטב מה קורה כאן בארץ. יש שאחד רוצה לזרות לו מלח על פצעיו ואומר לו: "אינך קולט... תגיד, אתה קולט באיזה מצב מסובך אתה נמצא? כמדומני שאינך קולט". והלה פותח לו שתי עיניים ואומר: "קלטתי זאת יותר טוב ממך. ברגל אחת אני באמת נמצא בארץ... זהו עיניו למטה. אך לבו למעלה, היינו שמבין שזה לטובה כי הקב"ה פועל עכשיו אך ורק כדי להטיב לו.

הנה דבריו אלו של ה'פרי הארץ' מוסיפים הרבה מאוד, כי באמת הדבר מצוי מאוד שמי שאינו עומד עם שתי רגליים על הקרקע, מחשיב את עצמו כבעל בטחון גדול. הכל טוב, הכל נפלא. ולמען האמת שלוותו נובעת מחוסר נטילת אחריות ומפריקות עול. אך חז"ל מדברים על מי שעניו למטה, מי שמכיר היטב את גודל השבר. הוא עומד עם שתי רגליו על הארץ ואף שוקע בה. הוא נמצא ביחד עם יוסף בתוך הבור, ויושם בארון במצרים, אך אומר בלבו: **חזק חזק ונתחזק**. לבו למעלה. הוא מדבר עם הקב"ה ומתחזק באמונה ובטחון.

וראשו מגיע השמימה

אומר ה'פרי הארץ': כשאתה עוסק בתפילה, אתה עוסק בקשירת שמים וארץ. זהו סמיכת גאולה לתפילה. אתה מאחד את השמים עם הארץ. אתה מספר את גירסת הארץ

לסיפור ואח"כ אתה מספר את גירסת השמים. אתה שופך את שיחתך לפני ה': "מלא חטאים עוונות ופשעים אני, פשטתי רגל ברוחניות ובגשמיות, איני יודע איך להיחלץ ממצבי...". אתה רשאי ואתה צריך לפרוש את מצוקתך עם כל ההסברים. אך כל זה בחלק הראשון שבו הארץ מדברת. עיניו למטה. חלק מהתפילה הוא. אתה אומר כל מה שיש לך על לבך עם כל ההרגשים כדרך שהבן מתחטא בפני אביו: "אין לי שום עצה. אני מרגיש כמנוצח במשחק שח-מט, לאן שאני פונה מצבי ביש. רבוננו של עולם! איני יודע איך ממשיכים מכאן הלאה. אני יודע שחטאתי, אבל איך אני יוצא מכאן. איני רואה את עצמי איך שאני משליך ועוזב החטאים. אנא עזור לי". כשאתה מדבר בשפת הארץ, אתה רשאי ואף מחויב לדבר בלב גלוי ובהכנעה לריבוננו של עולם ולהסביר מה שאתה מרגיש. אל תתעלם מגירסתו. אל תתעלם ממנה, לא ייעשה מזה איחוד שמים וארץ.

כשאדם יושב בבית הסוהר, אך אינו שפוי בדעתו ואינו מבין היכן הוא נמצא. הוא רוקד ושר לריבוננו של עולם: הכנסת אותי לארמון, ונתת לי מכל מיני טוב שבעולם. הוא חסר דעה, לא בעל בטחון. כך נראה המתפלל ואינו מכיר במצבו. הוא מתפלל השיבנו אבינו לתורתך ואינו מתחיל להבין את שברו. אין עיניו למטה. רגליו אינן נטועות בארץ. הוא מבקש: רבוננו של עולם! אני צריך כסף... לא, לא, לא. אתה צריך להכיר את שברך. אם אינך מכיר בו, אינך מתפלל באמת, אינך מאחד שמים וארץ. עליך לדעת לספר את שני חלקי הסיפור. תביע כל פרט מצערך כפי שהארץ מספרת, ואז תעבור אל החלק השני - "אבל הקב"ה הרי רחום וחנון ולא יעזוב שום יהודי בשום מצב, והנהגתו אתי עכשיו טובה בשבילי, ואיני מבין ואיני צריך להבין. טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו". דבר כך עוד ועוד, עד שתגרום בכך שהארץ תיהפך לשמים.

תרין ריעין דלא מתפרשין

הנה במהלך השיעורים דיברנו עד כה בסייעתא דשמיא שלוש פעמים איך התפילה עולה בקנה אחד עם הבטחון, כי לכאורה יש בזה קושי, אם אתה מאמין שכל מה שהקב"ה עושה הוא טוב, למה אתה מבקש ממנו לשנות? בעיקר דיברנו על זה בשיעור כ"ד, ואח"כ בשיעורים ס"ב - ס"ד, ושוב בשיעורים קפ"ח - ק"צ. וזה הזמן לאסוף את היסודות יחד. בשיעור כ"ד ביארנו שאין האדם יודע - אולי הקב"ה רוצה שאתפלל כדי להמשיך את השפע, וכפי שהיה בתחילת הבריאה עם אדם הראשון. הקב"ה רק מחכה לתפילתי, וכיון שאתפלל, מיד ישלח לי את מבוקשי. ואולי אין הקב"ה רוצה לשלוח לי את מבוקשי כי הוא יודע שאינו טוב בשבילי. ואמרנו שכיון שאין האדם יודע, הוא צריך לומר בשעה שהוא מתפלל: רבוננו של עולם! אני מתפלל כי ציוויתני להתפלל כי על ידי תפילה אפשר להמשיך שפע. איני יודע אם המצב כאן צריך להשתנות או לא. אולי אתה רוצה שאתפלל וכך המצב ישתנה ואולי אינך רוצה שהמצב ישתנה, ולכן הטוב בעיניך עשה.

ובשיעורים ס"ב - ס"ד הבאנו מדברי המבי"ט ומדברי ה'חובת הלבבות' בשער חשבון הנפש שכל ענין התפילה

הדרשנים שאומרים שהקב"ה הוא כל יכול ובוודאי יביא את הישועה, אבל הוא כבר מסכים שהצדדים הם חמישים על חמישים, ואומר: אתפלל ואולי תבוא ישועתי.

ואז הוא עולה ומטפס על הסולם ומתחיל להתפלל, והוא מביע בפיו את המצוקה. זהו ארץ. אדרבה. אבל עם הזמן הוא מתחיל לקלוט שזה כל-כך מציק לו מפני שלא קישר שמים וארץ. הוא חשב שכדי לבוא ולדבר עם הקב"ה, הוא צריך לדכא את רגשותיו. אך לא, לא. הקב"ה אומר לו: למה? למה אתה חושב שאתה צריך לדכא את רגשותיך? להיפר, עיניך צריכות להיות למטה. רק לבך צריך להיות למעלה. שפוך את לבך. כי דרגה זו של ארץ היא ג'כ אלוקות. השכינה הרי נמצאת בגלות, ואם כן מותר לך לדבר בצורה שהשכינה מדברת. בכל צרתם לו צר. לריבונו של עולם גם כואב. עמו אנכי בצרה. יקראני ואענהו. זעק אלי. אבל מה? - לבו למעלה. הוא יודע שהוא צריך להגיע למדרגה של ביטול הרצון מפני רצון ה'. הוא אומר: "הלוואי ואגיע למדרגה זו, אבל עדיין אינני שם". הוא אומר תהלים על דעת להגיע לשם. וכשהאדם מביע את חלק הארץ, הוא מקרב את עצמו אל השמים. לא כפי שהאדם חושב בדרך כלל: "אם אביע את כאבי, ארחיק את עצמי". ממש לא. תכלית התפילה היא שהאדם יבין כי אחיד שמיא וארעא. אין סתירה ביניהם.

על כן הוא מדבר עם הקב"ה ואומר מה שהוא מרגיש. הוא אומר: "אני יודע שהקב"ה הוא טוב, אבל תחילה לכל תן לי לפרוק מעלי את המשא ולהשליכו עליי". אכן כן, להשליך את יהבו על ה', הוא ג'כ עבודה. הוא מביע את כל רגשותיו ולאט לאט, הוא מתחיל להרגיש משהו אחר. וכפי שהעולם אומרים שכאשר מסבירים היטב את הקושיא, כבר מקבלים חצי תשובה. אתה מספר את הסיפור בגירסא שלך, אבל אתה מספר אותו לריבונו של עולם, ואתה אומר את הכל באופן ברור, ופתאום אתה מתחיל לשים לב לטעויות שלך ולהבין מה אתה באמת רוצה. זהו שראינו מדברי המלבי"ם וזהו מדת היסוד. אתה מקשר ארץ לשמים. כלומר, אתה רואה את המצב הקשה בעיניך, ואינך רואה שום דרך להסביר מדוע הוא טוב, אך אתה אומר: "טוב שאיני יודע, אבל אני מאמין".

נגלה ונסתר בסוגיית היסורים

ה'פרי הארץ' ממשיך שזהו ענין קבלת יסורים באהבה שאמרו חז"ל (ברכות סב, ב) "קבלה דיסורי שתיקותא", ובאור החיים הק' (פרשת ויגש) "סמא דיסורי קבולי", היינו שהאדם מגיע למדרגה שהיא למעלה מחכמה. אי אפשר להסביר זאת, אבל זה מרפא את היסורים. זה מביא לשם אור חדש. אם אתה יכול לקיים את שני החלקים האלה, אתה מקשר את מצבך עם דבר שהוא למעלה מהשגת אנוש.

נמצאנו למדים לענין מי שסובל יסורים, שהגם שהוא צריך לפשפש במעשיו ולבדוק מפני מה באו לו, הוא צריך תמיד לזכור בד בבד שזה למעלה מהשגתו. מצד אחד יאמר האדם לעצמו: הצור תמים פעלו כי כל דרכי משפט, א-ל-אמונה ואין עול צדיק וישר הוא, ומצד שני יגיל וישמח על שזה למעלה מהשגתו. למה הדבר דומה? להאדם הלומד

הוא להשריש אמונה ובטחון בלב האדם, כי כשאין האדם מדבר עם הקב"ה, אינו זוכר שהקב"ה חונן לאדם דעת ושכל הרפואות תלויות בו ושהטל ומטר תלויים בו. כשיש לך מצוקה ואתה פונה אל ה' ומבקש ממנו, דבר ראשון אתה משריש בלבך את האמונה שהכל ממנו, והאמונה והבטחון שאתה נוטע בקרבך, הם אלה שממשיכים לך את השפע. ואדרבה, אתה שואל אם יש לי אמונה ובטחון למה אני הולך להתפלל? אני הולך להתפלל כדי להשריש עוד יותר את האמונה ובטחון.

ובשיעורים קפ"ח - ק"צ, ובעיקר בשיעור קפ"ט, דיברנו על כך שיש לו לאדם רצון פנימי שהוא כרצון ה', ואינך יכול לגלותו רק על-ידי חפירה בעומק נפשך. והבאנו מדברי המלבי"ם על הפסוק "לך אמר לבי את פניך ה' אבקש", שהאדם מדבר מתוך מצוקתו אל ה', והגם שהוא מדבר על צרתו ועל כאבו, בעצם זה שהוא מדבר עמו, הוא מתקרב אליו ומתחיל להיזכר שהקב"ה מנהיג את עולמו לטובה, עד שמתגלה רצונו הפנימי האומר: "את פניך ה' אבקש". ונמצא שהתפילה היא זו שגורם לו לבטל את רצונו מפני רצון ה'.

מעט מעט ועולה ועולה

קעת נראה שכל הביאורים האלה הם חלקים של אותה תמונה. יש מדרגות, כפי שראינו בדברי רבינו בחיי. מדרגות פירושו שיש שמים ויש ארץ, וביניהם יש סולם עם הרבה שליבות שעליהן צריך לעלות. כשהאדם נמצא רק בארץ, לפעמים עמוק בתוך האדמה, מצוקתו חזקה עד מאוד, כי אז קיימת ההתנגשות החזקה ביותר בין רצונו לבין רצון ה'. ואז האדם מתפרע ומתהלך כאוב עד מאוד. הוא עלול להיות אז בחושך כה גדול שאינו מעלה בדעתו בכלל שהקב"ה הוא זה שסיבב את כל הנעשה. ובכן, קודם מתחילים עם שיעורי ס"ב - ס"ד, הקב"ה סיבב את כל אשר נעשה והכל תלוי בידו ורק הוא יכול לעזור. דבר ראשון צריך להחיות את נפשו, כפי שעושים החייה למי שאיבד את הכרתו - "התעורר! יש אלוקים בעולם. דבר אליו". האדם שוכב על הארץ בפישוט ידיים ורגליים, רצים אליו וצועקים לו באוזן: "יש אלוקים בעולם והוא מנהל את הכל בהשגחה פרטית מדוקדקת". הפלא ופלא. הוא מתעורר, הוא פוקח קצת את עיניו ואף מתחיל לדבר קצת. הוא מתחיל לומר פסוקי דזמרה בכוונה ועזרת אבותינו ומשריש בלבו עוד ועוד שאין עוד מלבדו והכל מאתו יתברך.

אח"כ הוא מתקדם ומתחיל להבין שיתכן שהקב"ה רוצה כן ויתכן שהוא רוצה כך, וכפי שדיברנו בשיעור כ"ד. הוא אומר כך: "אם הקב"ה אינו רוצה, איני הולך לריב אתו". כפי שהאב מדבר אל בנו בגיל ההתבגרות - "איני הולך לריב אתך, אני רק מציע לך, אני מראה לך שכך יהיה לך יותר טוב". אף זה אומר: "יתכן שהקב"ה רוצה ליתן לי את הטוב ויתכן שאינו רוצה, ובכן, אני מציע לו ואת הטוב בעיניו יעשה". הוא מתפלל בכל הכוח ואומר: "אין זו סתירה, אתה יודע למה? כי אולי הקב"ה מסכים ליתן לי את הטוב". הוא יודע כבר שהוא תלוי ביד הקב"ה, הוא כבר מסכים קצת שיתכן שהמצב הזה הוא הטוב ביותר בשבילו. אמנם הוא לא אוהב כל-כך את הסגנון הזה, אלא הוא יותר אוהב את

מעלה, אבל אתה נותן לעצמך להביע את כאבך: "רבונו של עולם! יהיה לי כל-כך קשה ואיני יודע איך אמשיך הלאה". ואז אתה עובר לגירסת השמים: "אבל הקב"ה מטיב עמדי, ואע"פ שאיני יכול להבין איך, עדיין זה טוב, ואדרבה, זה טוב יותר גדול, כי אין לו כלים להיתפס בעוה"ז". כך אתה מדבר, ועל זה אתה מודה, עד שמתעורר בך הרצון להגיע לזה. ורק כשאתה עושה כן, אתה גורם לשמים להגיע לארץ. כל עוד אתה תקוע בשכלך, אינך יכול לקשר שמים לארץ. רק כשלרגע אחד תרגיש שאתה רוצה בתוכניתו של הקב"ה, אז תדע שהבאת מדת יסוד לעולם, הבאת קדושה, הבאת שפע, הבאת את הדבר המועיל ביותר למצבך, לך באופן כללי, ולכל העולם כולו.

טוב לבטוח בה'

ה'פרי הארץ' מבאר שיוסף הצדיק זקוק היה לישועה שהיה יכול להגיע רק באופן זה, כי יוסף הצדיק הוצרך להגיע למדרגת יוסף הצדיק. הגענו עצמכם! האם יעדו של יוסף הצדיק היה לצאת מבית הסוהר?! האם לזה היה צריך להגיע?! הן פשוט וברור שלא לזה היה צריך להגיע, אלא למדרגת יוסף הצדיק הוא המשביר לכל עם הארץ. אמנם כן, גירסת הארץ של הסיפור היתה: "תוציא אותי מבית הסוהר". אבל גירסת שמים היתה: "רבונו של עולם! אני כבר תשעים וחמש אחוז יוסף הצדיק. כבר עברתי את נסיון אשת פוטיפר, כבר הייתי בבית הסוהר איש מצלית, עוזר לי להשלים עוד חמשה אחוזים". הוא התחיל עם גירסת הארץ, אבל האמת היתה שצריך היה להגיע למדרגת יוסף הצדיק. עדיין אינו המשביר. חלומו של פרעה הוא זה שמביא להיות משביר. ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם. חלום זה עושה אותו למשביר, כי נעשה רעב בעולם, ומיהו זה שמחלק שפע לכל העולם? יוסף הצדיק. ואיך החלום הזה נבנה? הוא יכול להיבנות רק כשלבנו למעלה, היינו כשיודע - "הקב"ה התנהג נכונה, אני עשיתי עוולה כשביקשתי לשר המשקים שיזכירני בפני פרעה". צריך היה בהכרח להביא השגה ממקום עליון. אסור היה שיהיה על-ידי הזכרה, כי אם זה נעשה על-ידי הזכרה, לא נתקשרו שמים וארץ.

אכן כדי להגיע לזה, זקוק היה קודם לכן לנפילה, כפירושו של ה'תפארת שלמה' על הפסוק **"טוב לבטוח בה' מבטוח בנדיבים"**. אתה בוטח בה', מתוך שבטחת בנדיבים. בטחת בנדיבים, ראית שאינו שווה מאומה, ועכשיו אתה בוטח בה'. כל עוד לא ביקשתי משר המשקים, חשבתי שאולי יש בזה תוחלת. עכשיו שביקשתי משר המשקים וראיתי שלא יצא מזה כלום, אני פונה אך ורק לריבונו של עולם בידיעה שרק הוא יכול לעזור לי. עכשיו זה לגמרי למעלה מהשגה, וממילא יוסף הוא המשביר.

(נמסר ביום שלישי פרשת מקץ כ"ט כסלו תשפ"ד)

גמרא ואומר מה שכתוב מבלי לדעת מתי לשנות את הניגון מקושיא לתירוץ ומתירוץ לקושיא, והיושב לצדו שואל אותו: "אמור נא! אתה לומד גמרא או סתם מחפש מילים לניגון?". אומר לו הלה: "מה זה משנה? הרי אני לומד תורה והתורה היא למעלה מהשגתנו". הנה כל אחד מבין שלא מחכמה אמר זאת, למה? כי הקב"ה רוצה שהאדם יבין את לימודו, את הקושיות ואת התירוצים. ומצד שני, כל אחד מבין שאם הלומד יאמר: "אני מבין את דברי חז"ל לאשורם ובטוחני שלזה התכוונו", אף הוא יגלה דעתו שאין שכל בקדקדו, כי ברור לכל שיש כל-כך הרבה עומק וכל-כך הרבה סודות בכל דברי חז"ל.

אף כאן, נחוץ לו לאדם שבכל מצב שבו הוא שרוי, יזכור שיש למצבו פירוש עמוק שנשגב מבינתו, אך לא מפני כך יפרוק עול לומר: "איני צריך לפשפש במעשי". הידיעה שיש כאן דברים שנשגבים מבינתו, רק נותנים לו את האפשרות להישאר בשמחת הלב, כי הוא אומר: "מה שאני צריך להבין - אבין בסייעתא דשמיא, אך יש כאן דברים שהם למעלה מבינת". הוא מקשר את מצבו למקום שהוא למעלה מחכמה.

ולא קרדום לחפור בו

הדבר נחוץ מאוד, כי לפעמים האדם שרוי במצוקה קשה מאוד, כגון שבנו חולה מסוכן והרופאים חוזים לו את הגרוע מכל, והרי הוא מחפש במה להיאחז. הוא שואל: "במה אני צריך להאמין? להאמין שהקב"ה הוא כל יכול? לאסוף הבטחות מכל מחלקי ההבטחות?". עליך להבין שאם אתה משתמש באמונה שהקב"ה הוא כל יכול כדי לשמש את רצונך, אינך מביא שפע לא למוחך ולא למצבך, כי אינך מקשר שמים וארץ, וכל-כך חבל. יהיה לך צער גם עכשיו וגם לאחר מכן, זאת מפני שדרכך להתמודד עם הצרה היא - "הוא בוודאי יבריא ויחזור להיות כאחד האדם. אל תאמין לרופאים. למה? כי הקב"ה הוא כל יכול ואף פלוני הבטיח לי שבוודאי יתרפא". איני חולק על שום מילה ממה שאמרת, אבל אינך מביא שפע למצבך, והכאב הגדול הוא שאתה עכשיו שרוי בצער, ואף מחר תהיה שרוי בצער. אתה יודע למה? כי אינך הולך בכלל בכיוון של בטל רצונך מפני רצונך, ומה שאתה אומר שהקב"ה הוא כל יכול, זה רק כדי לבנות את רצונך. השמים אינם יכולים להתקשר לארץ באופן זה.

כשאדם אומר שחשון לאדם וכואב לו עד מאוד, וכבר התפלל על זה כל-כך הרבה שנים, ועדיין לא נושע. אכן כן, הוא מדבר בשפת הארץ. כל עוד אתה יודע שהצורה שבה אתה שופך עכשיו את לבך היא גירסת הארץ של סיפורך, אתה יכול להמשיך. בוודאי אתה צריך לעשות זאת בהכנעה כעני בפתח ולא חס ושלום כמטיח דברים כלפי

קול הביניני

718.686.8300 ארה"ב
072.257.7726 ארץ ישראל
03.300.0223 בלגיה
0204.586.2115 בריטניה

לקבלת הקונטרס המלא
וכן לקבלת השיעורים המלאים במייל
שלחו מייל לכתובת
info@machonhavineini.com

לקבלת גיליון זה מדי שבוע
וטעימה יומית מדי יום במייל
שלחו מייל לכתובת
Teimaminahor@gmail.com

קו 'ענמו וראו'

מסר יומי קצר משיעורי
הרב **שמעון שניצער** שליט"א
02.302.4389
או ב'קול הביניני' שלוחה 0 > 1